

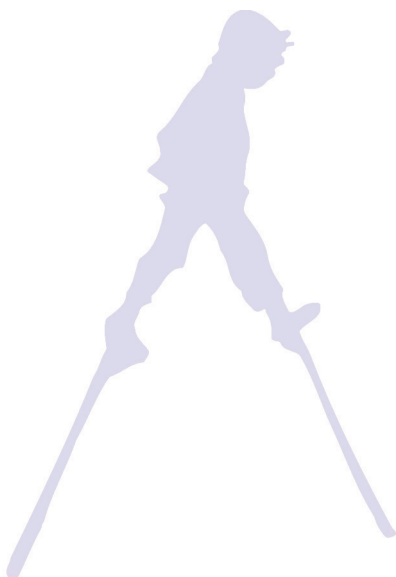
BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 72 2026 • Årgang 42 • ISSN online/tryk 2446-0648/ 0907-6581 • www.buks.dk

Louise Ejgod Hansen, Christiane Særkjær og Mette Langeberg Lund

Forord: BØV

– Børns møde med den nationale kulturarv

I perioden fra april 2023 til marts 2026 har et partnerskab bestående af medarbejdere fra Institut for Kommunikation og Kultur på Aarhus Universitet, Nationalmuseet, Det Kongelige Teater og Statens Museum for Kunst undersøgt, hvad der sker, når børn møder den nationale kulturarv på de tre kulturinstitutioner. Dette særnummer af BUKS er projektets afslutningspublikation, hvor vi dels præsenterer analyser og metoder fra projektet, og dels præsenterer en række artikler, der giver et bredere perspektiv på børns møde med og engagement i kultur.

I dette forord introducerer vi projektets helt overordnede begrebslige og metodiske tilgang til at undersøge mødet mellem børn og de tre kulturinstitutioner. Vi deler ligeledes vores erfaringer med at samarbejde på tværs af universitet og kulturinstitutioner og på tværs af teater og museer. Og vi deler, hvordan vi har arbejdet for at sikre, at vores forskning ikke endte i en lille boble kun bestående af parterne i projektet.

Det er vores håb, at vi gennem dette særnummer kan inspirere andre til at være nysgerrige på børns møde med kulturarv og til at reflektere over, hvordan fysiske og institutionelle rammer såvel som voksnes syn på børn er afgørende for, hvordan dette møde forløber.

Projektets udgangspunkt og kernebegreber

Udgangspunktet for BØV – Børns møde med den nationale kulturarv har været følgende overordnede forskningsspørgsmål:

Hvilke strategier og tiltag anvender de tre nationale kulturinstitutioner til at sikre børns ret til at møde kulturarven, og hvordan opleves dette fra et børneperspektiv?

Dette har vi i projektet adresseret gennem tre delspørgsmål, der tilsammen dækker et børnepublikumsperspektiv, et formidlingsstrategisk perspektiv og et kulturpolitisk perspektiv:

- Oplevelser
Hvordan oplever børnepublikummet kunsten og kulturarven på Det Kongelige Teater, Statens Museum for Kunst og Nationalmuseet, og hvordan skaber det rum for børns aktive medborgerskab?
- Strategier
Hvilke formidlingsstrategier og -valg ligger til grund for formidling til og aktiviteter for børnepublikummet på de tre institutioner, og hvordan kan de forstås som forskellige bidrag til at sikre børns kulturelle rettigheder?
- Værdier
Hvilke værdier ligger bag de kulturpolitiske målsætninger og institutionelle strategier om at give børn adgang til og mulighed for at deltage i kulturarven?

Det teoretiske og værdimæssige udgangspunkt for vores undersøgelse har været at se børn som kulturelle medborgere. Afsættet var bl.a. FN's Børnekonvention, der fremhæver børns ret til fuld adgang til og deltagelse i kunsten og kulturlivet.

Et andet vigtigt udgangspunkt, netop fordi vi har valgt at se børn som kulturelle medborgere (Delanty, 2003), var, at vi var interesserede i børns oplevelser uden for undervisnings- og dagtilbudsregi – det som mange kulturaktører betegner som »de frie børn«. Hele præmissen

var, at børns deltagelse i deres fritid sammen med familie og venner har en anden karakter, der minder mere om voksnes deltagelse. Vi vidste, at dette også ville betyde, at medmindre vi selv sørgede for at invitere nogle frie børn ind på de tre kulturinstitutioner, ville vi kun møde de børn, hvis voksne bidrog til at give børnene mulighed for besøget. Det har vi især arbejdet med, når vi har inviteret børn ind som medforskere.

Undervejs i projektperioden har vi ikke kun selv forholdt os til, hvordan vi forstår kernebegreberne i projektets titel. Dette er der ofte også blevet spurgt ind til af andre. Derfor kommer her en kort introduktion til nogle af de overvejelser, vi har gjort os, og som også kommer til udtryk i de forskellige BØV-publikationer.

Børn

Vi forstår børn som mennesker, der endnu ikke hører til i kategorien »unge«, og som dermed er under omtrent 13-14 år. I vores empiriindsamling har vi haft fokus på aldersgruppen 4-12 år. Men egentlig er vi hverken helt glade for betegnelsen børn eller for det store fokus på alder, der følger med kategorien. Denne skepsis over for kategoriseringer er også årsagen til, at vi har valgt kun i begrænset omfang at have fokus på alderen på de børn, vi har interviewet og observeret. Vi har blandt andet været inspireret af kultursociolog Merete Jonvik og billedkunstner Hans Edward Hammonds, der i deres rapport om samskabelse skriver om små og store væsener i stedet for børn og voksne (Jonvik & Hammonds, 2021). En anden inspirationskilde har været forsker i børnelitteratur Marah Gubars kinship-model (2013), der beskriver, hvordan forskellen mellem børn og voksne er en gradsforskel og ikke en væsensforskel. Kinship-modellen har været betydningsfuld, fordi det i vores arbejde med børn som kulturelle medborgere er blevet tydeligt, at kategorien »børn« altid allerede er defineret i modsætning til voksne. Det gælder, uanset om børnene ses som »beings«, der besidder nogle særlige egenskaber, som tabes ved overgangen til voksendommen, eller om børn ses som »becomings«, der endnu ikke er voksne, og som derfor skal opdrages og socialiseres. Vi har især arbejdet med conceptualiseringen af børn som »doings« (Oswell, 2013), hvilket vil sige, at vi har haft et situeret syn på børn som mennesker, der gennem deres handlinger er med til at skabe mening og perspektiv. Ikke mindst i løbet af projektet er vi blevet opmærksomme på, at det ikke gav mening at fokusere på barnet alene, men i stedet på de relationer og kontekster, det indgik i. Det har afspejlet sig i vores brug af for eksempel begrebet »relationel agens« (Spyrou, 2018), som er grundlæggende i alle vores publikationer, men som især er udfoldet i artiklen »Children as (cultural) citizens at cultural institutions« (Særkjær & Hansen, forthcoming).

Møde

I valget af ordet møde ligger der en gensidighed mellem barnet og den kulturinstitution, der har skabt rammerne for oplevelsen. Det er en gensidighed, som vi har interesseret os for, og som afspejler sig i vores forskningsspørgsmål, hvor vi både har haft fokus på børnenes oplevelse og på institutionernes aktiviteter og formidling. Bag dette ligger der ligeledes en forståelse af, at meningsskabelsen i kulturoplevelser er noget, der opstår i samspillet – eller netop: mødet – mellem det, man i klassisk forstand vil tale om som en afsender og en modtager. Det, der sker i dette møde, er et resultat af alle deltageres bidrag. Det gælder for de deltagere, der konkret er til stede ved mødet, hvad enten de er små eller store, og hvad enten de er på arbejde på institutionen eller på besøg. Et vigtigt aspekt af møderne er de

genstande, aktiviteter eller begivenheder, der er tilrettelagt af institutionerne, hvad enten disse henvender sig særligt til børn, eller måske mest er for voksne. Men også bygningerne og deres forskellige rum er definerende for mødet. Vi havde fra starten af projektet en interesse for kulturinstitutionernes forskellige rum, men blev særligt opmærksomme på dette gennem vores observationer i løbet af vinteren 2023/24. Dette aspekt fokuserer Christiane Særkjær på i artiklen »Is this a place for me? – Children in the museum space« (forthcoming), hvor hun bl.a. undersøger, hvordan børn handler i og approprierer forskellige museumsrum, og hvilken indvirkning rummene har på børns agens.

Nationale

Det er nok her, vi har mødt flest kritiske bemærkninger, fordi der i det nationale også ligger en eksklusionsmekanisme og en forskelssætning mellem dem, der er del af det nationale fællesskab, og dem, der ikke er. Vi har ikke været særligt optaget af at definere, hvad der er nationalt, og hvad der ikke er, og som sådan har det nationale været en pragmatisk og institutionel kategori: Vi har i projektet set på mødet mellem børn og tre kulturinstitutioner, der både historisk og aktuelt har status som nationale kulturinstitutioner. Det har vi især undersøgt i artiklen »De tre store og børnene. En analyse af Det Kongelige Teater, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunsts rolle i den danske børnekulturpolitik« (Hansen & Særkjær, 2025). Vi har været nysgerrige på, om denne status betød noget særligt for institutionernes forpligtelser over for og tilgang til børn. Og ikke mindst har vi undervejs i empiriindsamlingen haft samtaler med børn om deres perspektiv på, hvad det vil sige at være Danmarks nationalscene/museum og dermed at være vores »alle sammens«.

Kulturarv

Også her er vi blevet udfordret. For hvad er kulturarv? Og hvorfor har vi valgt at tage ikke kun to museer med, der tydeligt hører hjemme i kategorien kulturarvsinstitutioner, men også et teater, som vel mere er kunst? Og ja, institutionelt og i forhold til genstande og aktiviteter er der forskel, og Det Kongelige Teater er kunstproducerende på en måde, som de to museer ikke er. Men det er også denne kombination, der har været interessant, da det bidrager til en udvidet forståelse af kulturarvsbegrebet at medtage en performativ kunstart, der har solide rødder i kulturhistorien, og som i sin praksis forholder sig til levende kulturarv. Begrebet kulturarv har vi løbende beskæftiget os med, bl.a. i Særkjær og Lunds artikel i dette nummer. Som det fremgår af denne artikel, tager vi særligt afsæt i den mere kritiske kulturarvsforskning og betragter i forlængelse heraf kulturarv som noget, der »gøres«. Kulturarv er med andre ord ikke udelukkende noget materielt, men i højere grad noget diskursivt, der kan kobles til forhandlinger, rammesætninger og betydningsdannelse. Denne forståelse indeholder et kritisk blik på, hvordan kulturarv er blevet defineret mere autoritativt, og åbner samtidig for at forstå børns møder med kulturarv som noget, hvor børn selv indgår aktivt og forholder sig mere undersøgende til kulturarv og oplevelsen heraf.

Vigtige erkendelser undervejs

Resultaterne af BØV findes i de forskellige udgivelser, der blandt andet er publiceret i dette særnummer af BUKS. Der er imidlertid også i projektet opstået en række erkendelser, der går på tværs af artiklerne, og som har været med til at forme både vores metodiske tilgang og vores resultater. Det er erkendelser, der er opstået undervejs i forbindelse med empiriindsamling og gennem den proces med i fællesskab at analysere og tematisere data, som hele projektgruppen har taget del i. En del af disse erkendelser kan synes indlysende, men de er alligevel afgørende for vores tilgang og resultater. Vi deler dem her i en tro på, at de også er vigtige for andre end os selv.

Den første erkendelse er, at børn er forskellige. Når dette er værd at fremhæve, skyldes det, at vi hos os selv og mere generelt ser en tendens til at overse disse forskelligheder, eller til at tilskrive dem forskellige former for kategorisering af børn. Det kan være alder eller sociodemografisk og kulturel baggrund. Det kan også handle om, hvorvidt børnene er vant til at opleve den form for kultur, der præsenteres på kulturinstitutionerne. Alt dette spiller en rolle, men det er ikke de eneste forskelle, der er i spil i børns møde med kulturarv. Der er også forskelle på, hvad der fanger børn indholdsmæssigt, og hvilke formidlingsgreb, der appellerer til det enkelte barn. På voksenområdet er man for længst gået over til ikke alene at målgruppeinddele på baggrund af kategorier som alder, uddannelsesbaggrund og erhverv, men også ud fra holdninger, værdier og interesser, som er det, der danner udgangspunkt for motivationen bag at opsøge og opleve kultur. Det samme gør sig gældende for børn – noget, vi helt tydeligt har set både i vores møde med de børn, der har været medforskere i projektet, og de børn, vi har observeret og interviewet. Der er stille børn og vilde børn – eller børn, der på dagen har lyst til at være stille eller vilde. Der er nørdede børn og nysgerrige børn. Der er sociale børn og børn, der gerne vil være alene. Der er lydige børn, og der er anarkistiske børn. Der er langsomme børn og hurtige børn. Og alt dette har mindst lige så stor betydning for, hvordan de møder kulturarv, som deres alder, køn eller kulturvaner.

Den anden erkendelse er, at de såkaldt »frie børn« ikke er frie. Igen en fuldstændig indlysende og alligevel overraskende erkendelse, som sågar har dannet afsæt for Gram og Holdgaards artikel i dette nummer: »De frie børn er omgivet af voksne«. Børns møde med kulturinstitutionerne er nemlig næsten altid indlejret i relationer til voksne. Ikke alene har børnenes hverdagsvoksne som forældre eller bedsteforældre spillet en afgørende rolle for, at børnene befinder sig på kulturinstitutionen; det er også voksne på institutionerne, der før og under besøget sætter rammerne for børnenes oplevelse. Selvom der findes eksempler på kulturinstitutioner, hvor børn er medskabende og endda medbestemmende, og selvom der også er hverdagsvoksne, som lader børnene foreslå og til dels bestemme, hvad de vil opleve, så fylder de voksne og deres rammesætning fortsat meget. Det giver disse voksne en særlig forpligtelse, men også nogle særlige muligheder. For det er netop her, at kulturoplevelser kan blive til noget fælles – noget, der opstår på tværs af kategorierne børn og voksne, og som kan skabe fællesskaber på tværs af alder, hvad enten der er tale om det lille familiefællesskab eller et større kulturelt fællesskab.

En hel række af erkendelser i løbet af projektet er udsprunget af vores arbejde med at inddrage børn i forskningsprocessen. Det har blandt andet givet anledning til en fornyet refleksion over børnesyn og over, hvordan børn positioneres i både forskning og praksis. Inddragelse af børn kan ikke reduceres til et spørgsmål om at lade dem bidrage til empiriindsamling – viden opstår relationelt i mødet mellem børn og voksne, mellem forskere

og praktikere, mellem institutionelle rammer og konkrete situationer. Erfaringerne har vist, at også fejl, uforudsigeligheder, gentagelser og selvfølgeligheder hører med i den samlede vidensproduktion. På den måde har projektet handlet lige så meget om børns møde med forskning som om forskningens møde med børns perspektiver og oplevelser.

Samlet set har BØV skærpet opmærksomheden på nødvendigheden af at tage børn alvorligt som kulturelle medborgere – ikke kun som målgrupper, men som deltagere, der gennem deres møder med kulturinstitutionerne er med til at forme både kulturarven, oplevelserne og institutionerne selv.

Metoder til at undersøge børns kulturoplevelser

Som det fremgår af ovenstående, har det været en vigtig del af BØV at invitere børn til at være medforskere. De fire eksperimenter, hvor børn har været medforskere, har både skabt metodisk viden og givet indblik i børns oplevelser af mødet med kulturarv. Metoderne er beskrevet i Hansen og Særkjærs artikel »»Det er sjovt, når man får popcorn« – at have børn som medforskere«. Vi tror på, at de tilgange til at skabe viden sammen med børn, som vi har udviklet og anvendt, vil kunne benyttes af andre, der på en meningsfuld måde gerne vil give børn medejerskab til vidensproduktion, uanset om det er i regi af forskning eller praksis.

Det samme gælder den empiriindsamling, som hele projektgruppen har været involveret i, og som på anden vis har undersøgt børns oplevelser på de tre kulturinstitutioner. I efteråret og vinteren 2023/24 gennemførte vi i alt 28 interviews og 23 deltagende observationer. Interviewene og observationerne har været udgangspunkt for en stor del af projektets analyser af, hvad børn oplever, når de møder den nationale kulturarv. Samtidig har det været en læreproces i at finde måder at skabe meningsfuld empiri om børns kulturoplevelser. Vi har i den proces konstateret, at det kræver øvelse og er svært at interviewe børn uden en forudgående relation, men når det lykkes, skaber det en viden om børnenes egne overvejelser og perspektiver, som ville være svært at få indblik i på anden vis. Det gælder også, selvom de interviews, vi har lavet, generelt er meget korte og indeholder en del dialog om ting, der ikke umiddelbart har forbindelse med oplevelsen. Analyseprocessen har været en øvelse i at lytte både åbent og grundigt, og i at huske, at det ikke altid er de forventede svar, der var de mest værdifulde.

Derudover er konteksten for interviewene vigtige, hvorfor det gav god mening, at vi supplerede interviewene med deltagende observationer, hvor vi selv besøgte institutionerne, deltog i rundvisninger, så værker og var aktive i forskellige værksteder. Observationerne gav indblik i bevægelsesmønstre, relationen mellem forskellige deltagere og tilføjede en sanselighed, som vanskeligt lader sig udtrykke sprogligt.

Erfaringerne fra denne proces har været, at interviews og observationer har været et overraskende rigt empirisk materiale, og at det har været muligt med relativt simple set-up at gennemføre en empiriindsamling, som giver indblik i en række forskellige aspekter af børns møde med kulturarv. Vi håber, at dette kan inspirere andre til at være nysgerrige på, hvordan børn møder forskellige kulturoplevelser.

Organisering, samarbejde og dialog

BØV er et forskningsprojekt, men det er samtidig et samarbejdsprojekt, der har haft til hensigt at skabe forskningsbaseret viden, som kan bidrage til udviklingen af børns møder med kultur, både på de deltagende kulturinstitutioner og bredere – især i Danmark. Vi har gennem projektet ikke kun været interesseret i at skabe viden om børns møder med kulturarv, men har også haft en interesse for, hvordan vi kunne skabe meningsfulde dialoger på tværs mellem de tre kulturinstitutioner (herunder erfaringsudveksling og udvikling) og mellem forskning og praksis. Her har forskellige vidensformer og rytmer mødt hinanden med de udfordringer og muligheder, som et sådant samarbejde giver. Forskningsbaseret viden om børns oplevelser udvikles ofte gennem længerevarende, iterative processer, hvor refleksion, fordybelse og metodisk omhu er centrale. Denne form for viden adskiller sig fra de mere umiddelbare indsigter, som kulturinstitutioner ofte har behov for i en travl hverdag. Erfaringerne har tydeliggjort, at styrken ved forskningsviden ligger i dens evne til at nuancere, udfordre og perspektivere praksis over tid, men også i at den sjældent kan implementeres som færdige løsninger. Snarere peger projektet på, at anvendelsen af forskningsbaseret viden er et længerevarende samspil, hvor indsigter gradvist bringes i spil i takt med organisatoriske behov, muligheder og strategiske overvejelser. Når det især er her, projektet har haft værdi, er det også, fordi der i projektet ikke har indgået deciderede udviklingsaktiviteter og praksiseksperimenter på de tre kulturinstitutioner.

Projektet har endvidere fungeret som et refleksionsrum og et netværk på tværs af institutioner og faglige positioner. Projektdeltagerne har kunnet spejle egen praksis, opdage blinde vinkler og lade sig inspirere af andres måder at arbejde med børn på. Denne vidensdeling har ikke kun styrket projektets analyser, men har også bidraget til interne diskussioner og strategiske overvejelser om børns plads i de tre kulturinstitutioner – fx angående værtskab, ankomst, universelt design, deltagelsesformer og børns rolle i fremtidige brugerundersøgelser og beslutningsprocesser.

For at sikre en stærk forankring på de fire deltagende institutioner, har kernen i projektet været en projektgruppe med deltagere fra såvel Aarhus Universitet som Det Kongelige Teater, Statens Museum for Kunst og Nationalmuseet. Det var fra starten intentionen, at projektdeltagerne alle skulle bidrage til forskningsdelen. Og det er også lykkedes, i hvert fald således forstået, at alle projektdeltagere har bidraget til empiriindsamling, de fleste har mødtes med medforskerne, og alle har bidraget til publikationer, der har formidlet projektets viden, som fx i artiklen »At være gode værter for børn« (Tjørnehøj et al., 2024).

En vigtig forudsætning for samarbejdet har været, at de tre kulturinstitutioner alle besidder forskningskompetence, og at de to museer også har en forskningsforpligtelse. Dette har bidraget til at gøre brobygningen lettere og forbindelsen mellem universitetet og kulturinstitutionerne tættere. Projektgruppen kom meget hurtigt til ikke alene at bestå af deltagere med en formel forskningskompetence, men blev også udvidet med deltagere med solid indsigt i institutionernes aktiviteter for og med børn. Dette har været en stor styrke i forhold til at få et dybere indblik i institutionernes praksis på området. Og netop denne kombination af fagligheder har sikret, at projektets resultater er både metodisk solidt funderede og praksisrelevante.

Deltagerne i projektgruppen er Nina Gram og Mette Langeberg Lund fra Det Kongelige Teater, Michael Hansen, Nana Bernhardt, Olivia Skjerk Frankel og Ida Hindsgavl Brink fra Statens Museum for Kunst, Nanna Holdgaard og Rikke Tjørnehøj fra Nationalmuseet samt

Christiane Særkjær, Mette Langeberg Lund (siden efteråret 2024) og Louise Ejgod fra Aarhus Universitet.

Vi havde fra starten oprettet en videnskabelig referencegruppe, som skulle bidrage til at kvalificere projektet forskningsmæssigt. Referencegruppen har været forskere inden for en række af de forskellige felter, vi arbejdede med, herunder museologi, scenekunst for og med børn og unge, childhood studies, børn og unges deltagelse og børnekulturpolitik.

Medlemmerne er:

- Matthew Reason, teaterprofessor og leder af Institute for Social Justice, York St John University
- Dagny Stuedahl, professor på Institutt for journalistikk og mediefag, OsloMet
- Mette Houlberg Rung, samlings- og udstillingschef, Frederiksborg Museum
- Gitte Balling, lektor, Institut for Kommunikation, Københavns Universitet
- Monica Patterson, lektor, Institute of Interdisciplinary Studies, Carleton University
- Lise Hovik, professor i drama og teater, DMMH Høgskole for barnehagelærerutdanning

Parallelt med den internationale, videnskabelige forankring har vi arbejdet aktivt på at sikre en dialog med en national børnekulturel praksis. Børnekulturelle forskningsprojekter er sjældne, og det forpligter. Det ligger godt i tråd med, at de tre kulturinstitutioner har et nationalt ansvar – også for at dele deres viden og erfaringer. Fra projektets start stod det klart, at der i tillæg var behov for en inspiration udefra. Ingen af de tre nationale kulturinstitutioner er specialiserede børnekulturinstitutioner i modsætning til en række andre kulturinstitutioner. Derfor, og for at sikre en bredere relevans, har projektet haft en national følgegruppe bestående af dels nationale organisationer inden for børnekultur, museer og scenekunst og dels af nogle af de mange kulturinstitutioner, der har et højt fagligt niveau i deres børnekulturelle arbejde.

Følgegruppen har bestået af:

- Camilla Høg, leder, Institut for Børnekultur
- Dorthe Skøtt Bébe, direktør, Teatercentrum
- Ida Bennicke, udviklings- og uddannelseschef, Danske Museer
- Ditte Felding, teaterleder, Teaterhuset Filuren
- Peter Juul, chef for formidling og værtskab, Kunsten
- Cecilie Horup Skøtt og Simon Steen Hansen, formidlingsdesignere, Museum Odense
- Anna Damkjær Herløv Hansen, redaktør for involvering af børn og unge, DR

Medlemmerne af begge grupper har bidraget aktivt til BØVs aktiviteter gennem hele projektperioden, herunder har mange skrevet bidrag til dette særnummer af BUKS. Der skal fra projektgruppen lyde en stor tak til alle deltagere for deres bidrag til BØV.

Præsentation af artiklerne

Nærværende særnummer af BUKS indeholder 13 artikler – fire fagfællebedømte forskningsartikler og ni formidlingsartikler. En stor del af artiklerne præsenterer resultaterne af BØV og den måde, hvorpå de tre deltagende kulturinstitutioner arbejder med at skabe oplevelser for børn. De øvrige artikler er bidrag fra medlemmer af følgegruppen eller den videnskabelige referencegruppe og præsenterer således praksis og metoder, som vi har fundet værdifulde og

inspirerende. Artiklerne spænder tilsammen over alle tre dimensioner af BØV: oplevelser, strategier og værdier samt over forskellige kulturområder med primært fokus på museer og teatre.

I den første af de fagfællebedømte artikler, »»Hvorfor må vi ikke røre ved dem, hvis det er vores værker?« – Børns møder med kulturarv««, undersøger Christiane Særkjær og Mette Langeberg Lund, hvordan børn møder og bruger kulturarv på de tre nationale kulturinstitutioner: Det Kongelige Teater, Statens Museum for Kunst og Nationalmuseet. Med afsæt i observationer og interviews anlægger Særkjær og Lund tre analytiske perspektiver på børns engagement: det kropslige og sanselige, tidslighed og autenticitet samt hverdagslivets betydning. Særkjær og Lund peger på, hvordan børn gennem deres handlinger på og møde med kulturinstitutionerne kan udfordre autoriserede kulturarvsforståelser, samtidig med at institutionernes rammer både åbner for og begrænser bestemte former for engagement. Artiklen bidrager dermed til en udvidet forståelse af børn som aktive og meningsskabende aktører i kulturarvssammenhænge.

Nanna Holdgaard og Nina Gram analyserer i den anden fagfællebedømte artikel, »Børn og deres voksne på de nationale kulturinstitutioner«, forholdet mellem børn og voksne i beslutningsprocesser op til og under besøget på kulturinstitutionerne. Analysen viser, at børn har større indflydelse på beslutninger end ofte antaget, selvom voksnes rammesætning er central. Interaktionsmønstrene spænder fra voksen- til børnestyret, og der introduceres en ny kategori, institutionsstyret interaktion, hvor institutionens tilbud former samspillet.

Den tredje fagfællebedømte artikel, »Dialogisk praksis – refleksionspotentialer i komplementerende værksamtaler og kreativt-skabende aktiviteter«, er skrevet af Nana Agnete Flarup Hansen. Med empirisk udgangspunkt i observationer af workshops for mellemtrinnet afholdt på Kunsten Museum of Modern Art Aalborg undersøger Flarup Hansen, hvordan værksamtaler og kreative aktiviteter i workshops komplementerer hinanden og understøtter refleksion og betydningsdannelse hos deltagerne. Analysen viser, at de to former for aktiviteter skaber mulighed for forskellige former for dialog mellem deltagere og værker. For at deltagerne oplever refleksion og kan indgå i betydningsdannende processer, er et facilitfrit og læringsstilsfrit rum præget af meningsfuldhed og tryghed dog nødvendigt.

I den fjerde fagfællebedømte artikel, »»Det er sjovt, når man får popcorn« – at have børn som medforskere«, præsenterer Christiane Særkjær og Louise Ejgod resultaterne af eksperimenterne med børn som medforskere. Ud over en præsentation af de fire anvendte metoder: tegning, fotoelicitering, interview og observation, giver artiklen også indblik i den viden om børns kulturoplevelser, som eksperimenterne har resulteret i. Centralt i artiklen er en diskussion af, hvad det betyder for både børnene og for forskningsprocessen, at børnene får status som medforskere.

Spørgsmålet om forskning med børn er også hovedfokus i den første afformidlingsartiklerne, »Co-creative research with children and young people: A conversation about practice«. Artiklen er en dialog mellem de fire forskere fra York St John University: Lucy Cassidy, Anna Glarin, Alice Little og Matthew Reason. Alle fire arbejder i deres forskningspraksis sammen med børn, og artiklen videreformidler deres erfaringer og overvejelser. Deres samtale viser nødvendigheden af at turde møde det uforudsete, at lægge vægt på det legende og kropslige og på vigtigheden af at give børn stemmer i forskningsprocessen.

Også Anna Damkjær Herløv Hansen beskriver i sin artikel, »At skabe et rum, hvor børn tør dele«, konkrete eksempler på inddragelse. Artiklen præsenterer DR's arbejde med

brugerinvolvering af børn i udviklingen af public service-indhold. Artiklen viser, hvordan etablering af trygge og tillidsfulde rum – ofte i børnenes egne hverdagsmiljøer – er afgørende for meningsfuld deltagelse, hvor børn kan dele deres perspektiver og erfaringer. Gennem konkrete eksempler illustreres metodiske greb, som gør det muligt for børns input at blive både autentiske og brugbare i indholdsudviklingen.

De næste fire artikler præsenterer kulturinstitutioners arbejde med at skabe gode rammer for børns kulturoplevelser. I artiklen, »Når legen leder os, og fantasien er fællessprog«, beskriver Nina Gram, hvordan Det Kongelige Teater arbejder strategisk og praktisk med at udvikle et nyt børneunivers i Stærekassen. Gennem interviews med chef for børneformidling Gunna Winterberg og børnevært Maja Harrekilde belyses, hvordan værdier om det legende og det fantasifulde fungerer som styrende principper for både indholdsdesign og formidling. Artiklen viser, hvordan Det Kongelige Teater som en af de tre deltagende kulturinstitutioner i BØV-projektet sideløbende har haft gang i udviklingen af en storstilet strategisk satsning på børn.

Mette Langeberg Lund præsenterer tre årtiers arbejde med Børnenes Værksted på SMK i portrætartiklen, »Det handler om at være menneske: Om kunst, børn og nysgerrighed – portræt af Michael Hansen, leder af Børnenes Værksted på SMK«. Gennem konkrete eksempler illustreres, hvordan værkstedet fungerer som et praksisrum, hvor sansning, leg og refleksion forbinder børns hverdagsliv med museets kunst og kulturarv. Artiklen fremhæver Michael Hansens praksis som et eksempel på, hvordan institutioner i BØV-projektet gennem en lang årrække har arbejdet med at skabe rammer, der understøtter børns aktive møde med den nationale kulturarv.

På Nationalmuseet er Børnenes Museum et andet eksempel på en tidligere strategisk satsning på at skabe legende og kreative museumsoplevelser for børn. Nysgerrigheden på, hvordan Børnenes Museum fungerer i dag, er udgangspunktet for artiklen, »Leg med kulturhistorien – Et indblik i Børnenes Museum på Nationalmuseet«. Rikke Tjørnehøj og Mette Boritz har gennem observationer undersøgt forholdet mellem leg og læring i samspillet mellem børn, deres medfølgende voksne og museets frivillige og kommer frem til, at der let opstår sammenstød mellem den frie leg og de mere didaktiske tilgange.

Også i Ville Vau, der er en del af H. C. Andersens Hus i Odense, oplever man, at relationen mellem børn og voksne skaber udfordringer. I artiklen, »Leg og vokseninvolvering i et scenografisk museumsrum – erfaringer fra Ville Vau«, beskriver Simon Steen Hansen, hvordan museet gennem deres design har arbejdet for at få legen i centrum. Gennem observationer afdækkes nogle af de udfordringer, udstillingen har i forhold til at danne ramme for forskellige typer af leg og i forhold til at invitere de voksne med ind i legen på en ikke-styrende måde.

BØV har med sit udgangspunkt i børn som kulturelle medborgere været interesseret i børnenes stemmer og børnenes medbestemmelse. De to næste artikler formidler et teaters og et museums erfaringer med netop at give børnene medbestemmelse på institutionsniveau. Ditte Bichel og Ditte Felding tegner et kærligt portræt af BUP i artiklen, »Et seksårigt børne- og ungepanels væren i verden – og kulturinstitutionens blik på sig selv«. I løbet af de seks år, BUP har eksisteret, har meget ændret sig, både i panelet og i teaterhuset. De grundlæggende principper om at give børnene beslutningskompetence og at have et åbent format, hvor der altid er plads til at tage en ven med, er dog de samme. Også Museum Odense arbejder aktivt med at give børn direkte indflydelse, hvilket beskrives i artiklen, »Knogler uden kød

– Museum Odenses indledende erfaringer med en børnebestyrelse«. Mette Kiilerich skriver om, hvordan det første halve år med børnebestyrelser har givet vigtige erfaringer, som museet tager med videre, når børnebestyrelsen også inviteres med til at tage strategiske beslutninger.

Også på et overordnet kulturpolitisk niveau er der behov for at tage børnekulturen og børnenes stemmer seriøst. Det argumenteres der klart for i den sidste artikel, »Børnenes trepart – vejen til fri og lige adgang til kunst og kultur«. Dorthe Skøtt Bébe tager som BØV udgangspunkt i FN's Børnekonvention, der fastslår, at børn har ret til fuld deltagelse i det kulturelle og kunstneriske liv. I artiklen peges der på, at dette mål kun kan nås gennem inddragelse af en række vidt forskellige aktører, der alle er med til at skabe rammer for børns hverdag. Hun argumenterer for behovet for en børnekulturel trepart, der inddrager både de politiske beslutningstagere, børnene og deres forskellige arenaer og kunst- og kulturaktører.

God læselyst!

Referencer

- Delanty, G. (2003). Citizenship as a learning process: disciplinary citizenship versus cultural citizenship. *International Journal of Lifelong Education*, 22(6), 597-605.
- Gubar, M. (2013). Risky Business: Talking about Children in Children's Literature Criticism. *Children's Literature Association Quarterly*, 38(4), 450-457.
- Hansen, L. E., & Særkjær, C. (2025). De tre store og børnene: En analyse af Det Kongelige Teater, Nationalmuseet og Statens Museum for Kunsts rolle i den danske børnekulturpolitik. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 28(1), 3-21.
- Jonvik, M. & Hammonds H. E. (2021). Samarbeid mellom små og store vesen. Vigmostad & Bjørke.
- Oswell, D. (2013). The agency of children: From family to global human rights. Cambridge University Press.
- Spyrou, S. (2018). Disclosing Childhoods. Research and Knowledge Production for a Critical Childhood Studies. Palgrave Macmillan.
- Særkjær, C. (forthcoming). Is this a place for me? – Children in the museum space.
- Særkjær, C. & Hansen, L. E. (forthcoming). Children as (cultural) citizens at cultural institutions.
- Tjørnehøj, R. et al. (2024). At være gode værter for børn. *MiD*, 49, 31-33.

Biografier

Louise Ejgod Hansen er lektor ved Dramaturgi, Aarhus Universitet og forskningsleder for Center for Kulturevaluering. Louise er forskningsleder for BØV – Børns møde med den nationale kulturarv og har især haft fokus på projektets design og dataindsamling samt samarbejdet mellem de fire medvirkende institutioner. Louise har gennem mange år forsket i voksne og børns publikumsoplevelser inden for et bredt felt af kulturoplevelser.
<https://pure.au.dk/portal/da/persons/drleh%40cc.au.dk/publications/>

Christiane Oved Særkjær, ph.d. og postdoc ved Aarhus Universitet, forsker i krydsfeltet mellem kultur, æstetik, institutioner og brugere med særligt fokus på brugeroplevelser og -inddragelse samt institutionelle, sociale og kulturpolitiske rammesætninger. Et gennemgående element i hendes forskning er desuden tværinstitutionelle samarbejder med særlig interesse for koblingen mellem forskning og praksis. Hun er tilknyttet Center for Kulturevaluering og har publiceret inden for bl.a. publikums- og formidlingsstudier samt kulturpolitik.
<https://pure.au.dk/portal/da/persons/saerkjaer@cc.au.dk/>

Mette Langeberg Lund, ph.d., arbejder i krydsfeltet mellem forskning og praksis med fokus på publikumsoplevelser og strategisk oplevelseskommunikation. Med mere end 20 års erfaring fra kulturbranchen undersøger hun, hvordan formidlings- og iscenesættelsesgreb kan understøtte, forlænge eller udfordre den kunstneriske oplevelse. Hendes arbejde er forankret i kvalitative, empiriske og designorienterede metoder, og hun er – ud over at være en del af forskningsprojektet BØV – også tilknyttet Center for Kulturevaluering.